

Πριν ήταν η TVX-GOLD, σήμερα είναι η «Ελληνικός Χρυσός». Τοξικά στοιχεία και βαρέα μέταλλα, που περιέχονται στο εξορυσσόμενο μέταλλευμα, διαλυτοποιούνται με το νερό και δηλητηριάζουν το περιβάλλον. Στην περιοχή του Στρατονικού Ορους οι κάτοικοι, που επανειλημμένα προχώρησαν σε κινητοποιήσεις, είναι σήμερα πάλι σε επιφυλακή αναμένοντας την απόφαση του ΣτΕ για την εξόρυξη που πραγματοποιείται καθημερινά στη Στρατονίκη κάτω από τα σπίτια τους.

Ο χρυσός της Χαλκιδικής έγινε δηλητήριο!

Του Νίκου Βαφειάδη - Φωτογραφίες: Αλέξανδρος Αβραμίδης

Εμπλουτισμός: Το σύνολο των μεθόδων κατεργασιών ενός μεταλλεύματος διά των οποίων επιτυγχάνεται η απομάκρυνση των ακρήστων προσμίξεων και η αύξηση της περιεκτικότητάς του σε χρήσιμα μέταλλα.

Μεταλλουργία: Σύνολο μεθόδων και τεχνικών για την εξαγωγή των μετάλλων εκ των μεταλλευμάτων, την επεξεργασία και την κατεργασία αυτών.

ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ
Υπάρχουν:

- Υπόγειο μεταλλείο
- Εργοστάσιο εμπλουτισμού
- Λεκάνη Αποβλήτων (Μαυρόλακκας)
- Στοκ αποθηκευμένου αρσενιοπιρίτη

ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗ
Υπάρχουν:

- 2 υπόγεια μεταλλεία (Μαύρες Πέτρες και Μαντέμ Λάκκος)
- 2 λεκάνες αποβλήτων (Καρακόλι και Σεβαλιέ)

Σχεδιάζονται:

- Λεκάνη αποβλήτων (Κοκκινόλακκος)
- Εργοστάσιο εμπλουτισμού
- Εργοστάσιο μεταλλουργίας

ΣΤΡΑΤΩΝΙ
Υπάρχει:

- Εργοστάσιο εμπλουτισμού

ΣΚΟΥΠΙΡΕΣ
Σχεδιάζονται:

- Επιφανειακό μεταλλείο
- Λεκάνες αποβλήτων (στα ρέματα Λοτσάνικο, Καρατζά)
- Εργοστάσιο εμπλουτισμού
- Εργοστάσιο μεταλλουργίας

Είχα επισκεφθεί ξανά την περιοχή στα τέλη του 1999, όταν κρινόταν η επένδυση της TVX-GOLD. Στρατονικό Ορος, βορειοανατολική Χαλκιδική, λίγο πάνω απ' το πόδι του Αθω. Πυκνά δάση από οξές, δρυς, καστανιές και πλατάνια. Εκατοντάδες τετραγωνικά χιλιόμετρα ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Εμείνα και πάλι έκθαμβος απ' το τοπίο. Θα έπρεπε να το προσέχουμε ως κόρην οφθαλμού. Όμως οι εκάστοτε επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στα εδώ μεταλλεία απ' τις αρχές του περασμένου αιώνα έκαναν ό,τι περνούσε απ' το χέρι τους για να το καταστρέψουν. Στον εμπλουτισμό, την επεξεργασία που γίνεται για να απομακρυνθούν οι άχρηστες προσμίξεις, χρησιμοποιείται κυανιούχο νάτριο, το οποίο επικολλάται στα απόβλητα. Υπολογίζεται από ειδικούς επιστήμονες ότι η ποσότητα φτάνει στη

σημερινή φάση τα 100 κιλά κυανιούχου νατρίου την ημέρα. Δεκάδες εκατομμύρια τόνοι τοξικών αποβλήτων πετούνταν, όλα αυτά τα χρόνια, στη θάλασσα, στα ρέματα, σπουδήποτε. Ολόκληρη η παραλιακή ζώνη στο Στρατώνι έχει σχηματιστεί από τοξικά μπάζα. Ο βυθός είναι γεμάτος με μολύβδο, ψευδάργυρο, αντιμόνιο και αρσενικό, το ίδιο και τα ψάρια. Όταν άρχισαν οι ντόπιοι να διαμαρτύρονται, στα μέσα της δεκαετίας του '80, τα απόβλητα άρχισαν να αποθηκεύονται σε λεκάνες, που κατασκευάστηκαν με τεχνητά φράγματα στα βουνά, μέσα σε πανέμορφα τοπία. Οι απορροές και οι ισχυρές βροχές όμως τα οδηγούν και πάλι στη θάλασσα, είτε επιφανειακά μέσω των ρεμάτων είτε υπόγεια μέσω του υδροφόρου ορίζοντα. Νωπή είναι ακόμα η εικόνα της κόκκινης θάλασσας στο Στρατώνι το 2003. Τώρα αναμειγνύουν τα απόβλητα με τοιμένο και γεμί-

ζουν τις εξαντλημένες στοές των ορυχείων στη Στρατονίκη. Η εξόρυξη των θειούχων μεταλλευμάτων της περιοχής δημιουργεί έτσι κι αλλιώς όξινη απορροή στον υδροφόρο ορίζοντα. Το όξινο νερό με τη σειρά του διαλυτοποιεί τα βαρέα μέταλλα, τα οποία ανεξέλεγκτα εισέρχονται πλέον στα υπόγεια ύδατα. Ταυτόχρονα οι αποστραγγιστικές εργασίες που γίνονται, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η εξόρυξη, εξαντλούν τους υδάτινους πόρους. Το νερό μειώνεται δραματικά και ταυτόχρονα μολύνεται, χωρίς να ασκείται απ' την πλευρά της πολιτείας ο παραμικρός έλεγχος. Στη βρύση της Στόλνας στη Στρατονίκη τρέχει δηλητήριο. Μόνο οι εγκρίσεις δίνονται αφειδώς. Μόλις επιληφθεί το ΣτΕ και ακυρώσει κάποια έγκριση, μια νέα εταιρεία εμφανίζεται και λαμβάνει νέα έγκριση για κάποιο παρόμοιο, αόριστο πάντα, σχεδιασμό.

Το «εθνικό συμφέρον» και οι θέσεις εργασίας

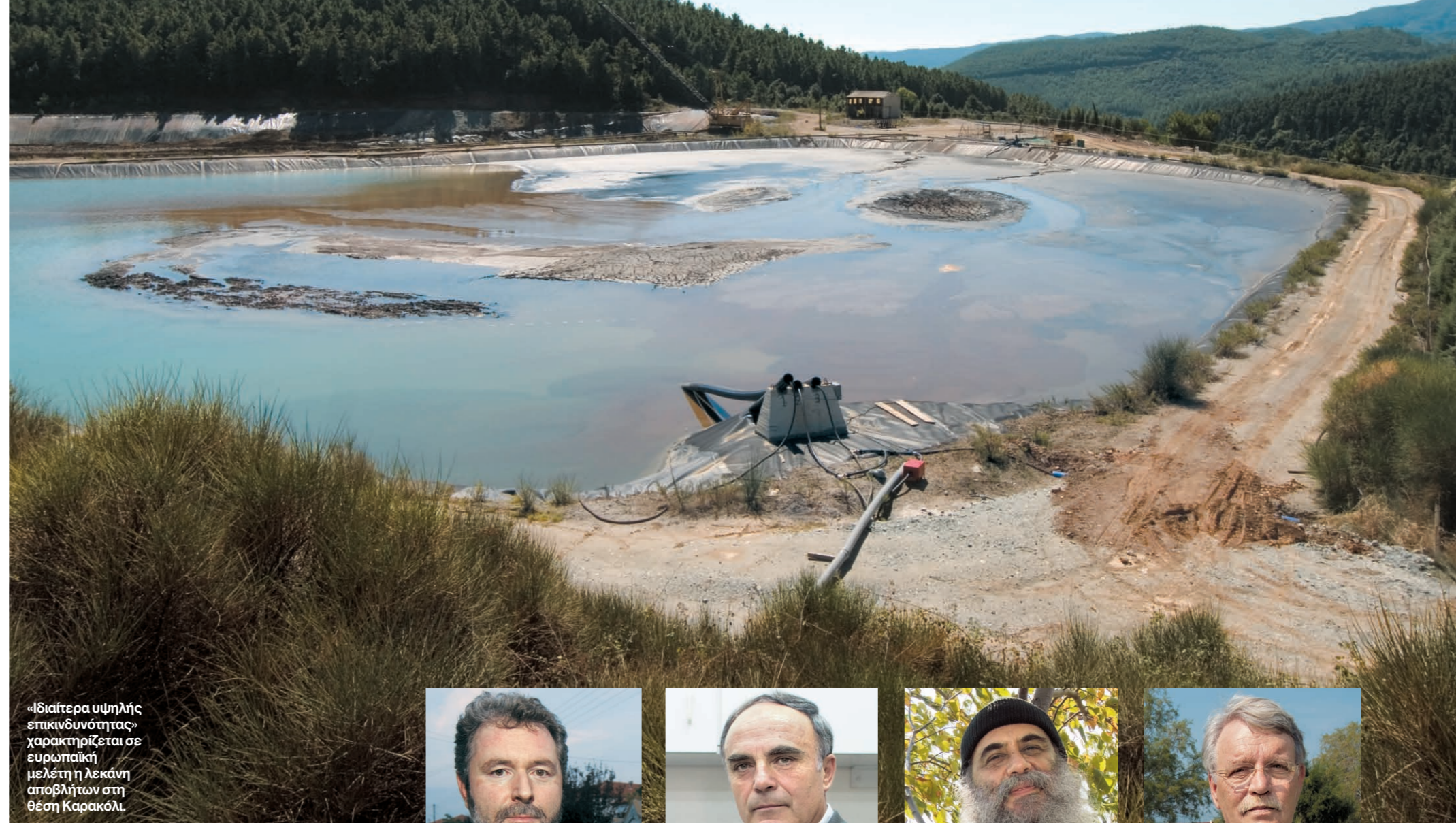
Στις έντονες αντιδράσεις των κατοίκων για την καταστροφή που συντελείται στο περιβάλλον οι εκάστοτε κυβερνήσεις επικαλούνται το εθνικό συμφέρον που προκύπτει από την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου και τις θέσεις εργασίας που δημιουργούνται. Όμως, η αλήθεια είναι διαφορετική. Το 1995 εκχώρησαν στην TVX-GOLD μεταλλευτικά δικαιώματα σε μια έκταση 314 τετραγωνικών χιλιομέτρων έναντι 11,5 δισ. δρχ. (33 εκατ. ευρώ), όταν η αξία του χρυσού που εμπεριείχονταν στους 300.000 τόνους ήδη αποθηκευμένου, από εποχής Μποδοσάκη, αρσενιοπιρίτη ήταν με τις τότε τιμές του χρυσού 30 δισ. δρχ. και η συνολική εκτιμώμενη αξία σε ορυκτό πλούτο έφτανε το 1,3 τρισ. δρχ. Τώρα, έχουν παραχωρήσει τα ίδια δικαιώματα στην «Ελληνικός Χρυσός» έναντι 11 εκατ. ευρώ (στο 1/3 ▶

Το χρονικό

Η μεταλλευτική δραστηριότητα στην περιοχή είναι γνωστή από τα αρχαία χρόνια και συγκεκριμένα από την εποχή του Φιλίππου του Β'. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας γνωρίζει μεγάλη ακμή. Μετά την απελευθέρωση του 1912, τα μεταλλεία εξαγοράζει ελληνική Ανώνυμος Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων (ΑΕΕΧΠΛ). Το 1947, η εταιρεία περιέρχεται στον Πρόδρομο - Μποδοσάκη Αθανασιάδη. Το 1992, λόγω της διεθνούς πτώσης των τιμών των μετάλλων, μπαίνει σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης. Ακολουθεί το 1995 η πώλησή της στην канаδική TVX-GOLD, προκειμένου να λειτουργήσει μεταλλουργία χρυσού στην Ολυμπιάδα. Οι κάτοικοι αντιδρούν και επί χρόνια συγκρούονται καθημερινά με τα MAT που έχουν εγκατασταθεί μόνιμα στην περιοχή. Ταυτόχρονα προσφεύγουν στο ΣτΕ. Από το 2000 η εταιρεία προχωρεί στην εκμετάλλευση των μεταλλείων «Μαύρες Πέτρες», που βρίσκονται εξ ολοκλήρου κάτω από το χωριό Στρατονίκη. Πολλά κτίρια εμφανίζουν ρωγμές. Νέες συγκρούσεις με τα MAT, νέες συλλήψεις και δικαστήρια. Στις αρχές του 2002, το ΣτΕ κάνει δεκτή την προσφυγή των κατοίκων και ακυρώνει την επένδυση της μεταλλουργίας χρυσού, λόγω της τεράστιας βλάβης που θα προκληθεί στο περιβάλλον. Στο τέλος του ίδιου χρόνου, το ΣτΕ, με άλλη του απόφαση, κρίνει παράνομη και την εξόρυξη κάτω από τη Στρατονίκη. Η εταιρεία θέτει τους εργαζόμενους σε διαθεσιμότητα και καταθέτει αίτηση πτώχευσης. Με τη μεσολάβηση του υφυπουργού Οικονομικών Χρήστου Πάχτα περιέρχεται στο ελληνικό Δημόσιο και παραχωρείται σε νέο επενδυτικό σχήμα, στην εταιρεία «Ελληνικός Χρυσός». Στα σχέδια της εταιρείας είναι η δημιουργία δύο μεταλλουργιών χρυσού και νέων λεκανών απόθεσης αποβλήτων. Απ' τον Σεπτέμβριο του 2005 ξαναρχίζει η εξόρυξη κάτω από τη Στρατονίκη. Οι κάτοικοι προσφεύγουν εκ νέου στο ΣτΕ, η εκδίκαση όμως της υπόθεσης αναβάλλεται για τις 2 Νοεμβρίου του 2007. Οσον αφορά τις μεταλλουργίες, αναμένονται από καιρό οι παρατηρήσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ στην προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση που έχει υποβάλει η «Ελληνικός Χρυσός».

Η πανέμορφη Στρατονίκη δικαιούται μια άλλου είδους ανάπτυξη.

«Ιδιαίτερα υψηλής επικινδυνότητας» χαρακτηρίζεται σε ευρωπαϊκή μελέτη η λεκάνη αποβλήτων στη θέση Καρακόλι.

δηλαδή της τιμής που είχε δοθεί στην TVX-GOLD), μέχρι το 2078, τη στιγμή που η αξία του χρυσού έχει σχεδόν τριπλασιαστεί από το 2000 έως σήμερα. Ηδη η «Ελληνικός Χρυσός» πουλάει στην Κίνα τους 300.000 τόνους αποθηκευμένου αρσενοπυρίτη εισπράττοντας πολλαπλάσια χρήματα απ' όσα έδωσε για να πάρει τα δικαιώματα.

Διαφορετική είναι η αλήθεια και όσον αφορά τις θέσεις εργασίας. Οι 480 απολυμένοι της TVX-GOLD εντάχθηκαν με χρήματα του ελληνικού Δημοσίου σε προγράμματα επανακατάρτισης, η δε «Ελληνικός Χρυσός» προσέλαβε ως επί το πλείστον νέους εργαζόμενους με χαμηλά μεροκάματα.

Κι όμως υπάρχει αντιπρόταση για άλλου είδους ανάπτυξη στην περιοχή, στην κατεύθυνση του σεβασμού του φυσικού περιβάλλοντος και της διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ένας ολοκληρωμένος φάκελος από το «Κέντρο Πολιτισμού Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης», για το Οικομυσειό Μαντεμοχωρίων παραμένει από το 2002 σε κάποιο συρτάρι της νομαρχίας Χαλκιδικής. Περιλαμβάνει ένα Υπαίθριο Μουσείο Μεταλλείων και ένα Κέντρο Μελέτης και Ενημέρωσης του Στρατονικού Ορους, πλαισιωμένο με ένα δίκτυο πο-

λιτιστικών διαδρομών, που συνδέει τα ιστορικά μνημεία της περιοχής. Έχουν και άλλες ιδέες οι κάτοικοι στα Μαντεμοχώρια. Έργα αποκατάστασης του περιβάλλοντος, με βάση τις οδηγίες της Ε.Ε., που δημιουργούν βεβαίως και αυτές θέσεις εργασίας. Αλλά και άλλες, για μια ανάπτυξη ήπια και βιώσιμη. Και το εννοούν. Γιατί κατά τ' άλλα, ακόμη και η «Ελληνικός Χρυσός» στην πρότασή της για τη μεταλλουργία την «αειφόρο ανάπτυξη» επικαλείται.

Στα Μαντεμοχώρια

Ξεκίνησα από τη Στρατονίκη. Από κάτω, η αίσθηση του κενού, οι υπόκωφες εκρήξεις απ' τα φουρνέλα. Τα ανανεωμένα πλαστικά παιχνίδια στην παιδική χαρά και λίγο πιο πάνω η πλακόστρωση σε κάποιο δρόμο, προσφορά της εταιρείας. Από τους 700 κατοίκους μόνο οι 100 είναι οικονομικά ενεργοί, με 35 περίπου να δουλεύουν στα μεταλλεία. Συνταξιούχοι οι περισσότεροι, δεδομένου ότι οι μεταλλωρύχοι συνταξιοδοτούνται στα 50, χήρες των θυμάτων της πνευμονοκονίασης, που αποδεκάτισε τους εργάτες επί Μποδοσάκη, και μετανάστες. Παλιότερα, ήταν συνέχεια στους δρόμους, έδιναν μάχες με τα ΜΑΤ να σταματήσουν τα φουρνέλα και τα πούλμαν της εται-

ρείας. Σύρθηκαν στα δικαστήρια, ταλαιπωρήθηκαν. Καταδίκες με αναστολή. Ύστερα η καινούργια εταιρεία άρχισε να δίνει τα λεφτά της βενζίνης στους μεταλλωρύχους, να έρθουν ο καθένας με το αμάξι του και ο στόχος έγινε λιγότερο ορατός. «Λίγοι είναι υπέρ της επένδυσης. Απλώς η φωνή τους δεν βγαίνει. Κάθε μέρα συναντάω στο δρόμο κόσμο που διαμαρτύρεται. Στην αρχή είχαν γίνει ρωγμές σε πολλά σπίτια, στο σχολείο, στην εκκλησία, αναπνάζανε ακριβώς κάτω απ' τα πόδια μας. Τώρα δουλεύουν τα φουρνέλα και τα Σαββατοκύριακα, δεν μπορείς ποτέ να ησυχάσεις, κουνιούνται τα ποτήρια», μου λέει η Ελένη Γαλάνη.

Ο Νίκος Σιδέρης είναι μέλος του Τοπικού Συμβουλίου. «Στο δικό μου σπίτι σηκώθηκαν τα πλακάκια, να έτσι, γίνανε ένας σωρός. Κανείς δεν μπορεί να ζήσει έτσι - είναι και σεισμογενής η περιοχή. Τους έδωσαν την άδεια με τον όρο να χρησιμοποιούν μετροπόντικα, έχουν περάσει δύο χρόνια από τότε και όλη η εξόρυξη έχει γίνει με φουρνέλα. Και ο έλεγχος ανύπαρκτος. Γεμίζουν τα κενά στις στοές με τοξικά από τα τέλματα. Η εκδίκαση της προσφυγής μας στο ΣτΕ έχει αναβληθεί ήδη τρεις φορές, φτάνουμε στα όρια της αρνησιδικίας.» Ο Δημήτρης Λουζικιώτης είναι πρόεδρος του ▶

«Τους έδωσαν την άδεια με τον όρο να χρησιμοποιούν μετροπόντικα, έχουν περάσει δύο χρόνια από τότε και όλη η εξόρυξη έχει γίνει με φουρνέλα. Και ο έλεγχος ανύπαρκτος. Γεμίζουν τα κενά στις στοές με τοξικά από τα τέλματα.»

Νίκος Σιδέρης, μέλος του Τοπικού Συμβουλίου Στρατονίκης

«Η μελέτη της TVX-GOLD για την Ολυμπιάδα είχε δοθεί για έγκριση από τα υπουργεία Ανάπτυξης και Οικονομικών σε έξι καθηγητές του ΕΜΠ, οι οποίοι την βρήκαν απαράδεκτη όταν διαπίστωσαν ότι θα γέμιζε όλος ο τόπος με τοξικά υλικά. Οι αρμόδιοι έβαλαν το πόρισμα σε ένα συρτάρι και ενέκριναν τη μελέτη.»

Γιώργος Τριανταφυλλίδης, λέκτορας του Τμήματος Χημικών Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ

«Λένε ότι στις μετρήσεις της επιτροπής ελέγχου της Νομαρχίας δεν βρέθηκε πουθενά κυάνιο. Όμως καθημερινά πέφτουν 100 κιλιά κυάνιο· εάν δεν το βρίσκουν υπάρχουν σίγουρα ένα ζητούμενο.»

πατέρας Χριστόδουλος

«Το 2003, όταν ανέλαβα εγώ, πτώχευσε η TVX. Είχε πολύ ισχυρές βροχοπτώσεις και τα τέλματα χύθηκαν στη θάλασσα. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα, σηκώσαμε τα χέρια ψηλά. Να μια απόδειξη ότι χρειάζεται η εταιρεία. Δεν ζούμε σε ένα και τόσο ευνομούμενο κράτος ώστε να είναι όλα υπό έλεγχο.»

Μιχάλης Βλαχόπουλος, δήμαρχος Σταγείρων - Ακάνθου

Γιατί το ΣτΕ έκρινε παράνομη την έγκριση του ΥΠΕΧΩΔΕ

Σκεπτικό της υπ' αριθμ. 613/2002 απόφασης της Ολομέλειας του ΣτΕ με την οποία κρίθηκε παράνομη η έγκριση από το ΥΠΕΧΩΔΕ της μελέτης περιβαλλοντικών όρων που είχε υποβάλει η TVX-GOLD:

«Η στάθμιση μεταξύ του προσδοκώμενου οφέλους από την εκτέλεση του έργου και της επαπειλούμενης βλάβης στο φυσικό περιβάλλον από την κατασκευή και λειτουργία του είναι πλημμελής και παραβιάζει την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης. Και τούτο για τον λόγο ότι το αναλίσκόμενο για

την κατασκευή του έργου φυσικό κεφάλαιο, δηλαδή βασικές εκτάσεις, υδατορέματα και ο εν γένει καταλαμβανόμενος από τις εγκαταστάσεις χώρος, καθώς και οι επαπειλούμενοι από τη λειτουργία του κίνδυνοι, ενόψει της επιλεγείσης μεθόδου παραγωγής του χρυσού, εμφανίζονται δυσανάλογοι εν σχέσει προς το προσδοκώμενο όφελος από την εισαγωγή στη χώρα νέας τεχνολογίας για την εκμετάλλευση του ορυκτού πλούτου και την αύξηση της απασχολήσεως του εργατικού δυναμικού της περιοχής.»

«Κέντρου Πολιτισμού Αριστοτέλης ο Σταγειρίτης». Απ' την αρχή στις επάλξεις ενάντια στη μεταλλουργία: «Καταθέσαμε το 2002 μια ολοκληρωμένη εναλλακτική πρόταση ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, η οποία ανήκει στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστασίας NATURA 2000 και στην οποία η δασοκάλυψη αγγίζει το 100%. Την παρουσιάσαμε το 2005 στη Στρατονίκη και έτυχε θερμότατης υποδοχής, τόσο από τους κατοίκους όσο και από διακεκριμένους επιστήμονες. Δυστυχώς, δεν έχουμε λάβει απάντηση».

Αρσενικό 35 φορές πάνω από τα όρια!

Στα φράγματα αποβλήτων σε Ολυμπιάδα (Μαυρόλακκας) και Στρατώνι (Καρακόλι), σύμφωνα με μελέτη που εκπόνησε την περίοδο 2004 - 2005 το ΕΜΠ για λογαριασμό του ευρωπαϊκού προγράμματος «e-EcoRisk», διαπιστώθηκαν:

- **Υπαρξη των τοξικών στοιχείων:** αρσενικό, κάδμιο, χρώμιο, χαλκός, υδράργυρος, νικέλιο, μόλυβδος και ψευδάργυρος.
- **Υψηλές συγκεντρώσεις:** αρσενικού, καδμίου, μόλυβδου και ψευδαργύρου.
- **Στο φράγμα της Ολυμπιάδας** συγκεντρώσεις μόλυβδου 3 - 9 φορές και αρσενικού 40 φορές πάνω από τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια.
- **Στο φράγμα του Στρατωνίου** συγκεντρώσεις μόλυβδου 10 - 15 φορές και αρσενικού 7 - 35 φορές πάνω από τα ανώτατα επιτρεπόμενα όρια.
- **Και τα δύο φράγματα** χαρακτηρίζονται «υψηλής επικινδυνότητας».
- **Σε περίπτωση ατυχήματος,** το τοξικό περιεχόμενο των φραγμάτων θα διασκορπιστεί στο περιβάλλον.
- **Απαιτείται περαιτέρω έρευνα για κvanίδια.**

Η Δημοτική αρχή

Συνάντησα τον δήμαρχο Σταγειρών - Ακάνθου Μιχάλη Βλαχόπουλο σε μια παραλιακή καφετέρια της Ιερισσού. Τον περίμενα, καθώς επέστρεφε από ισοπλοία. Είχε ξεκινήσει ως ανεξάρτητος υποψήφιος με την υποστήριξη της Ν.Δ. και στη συνέχεια εκλέχθηκε δήμαρχος με το ΠΑΣΟΚ, με τη στήριξη του πρώην υφυπουργού Οικονομικών Χρήστου Πάχτα, που λύνει και δένει στην περιοχή.

Ο δήμαρχος βρίσκεται σε στενή επαφή με την εταιρεία, η οποία δωρίζει στον δήμο μεγάλα χρηματικά ποσά, τα οποία δίδονται κυρίως για πλακοστρώσεις, παιδικές χαρές και φύτευση γκαζόν. Είναι υπέρ της μεταλλουργίας, εξελέγη άλλωστε με αυτό το σύνθημα, «εφόσον βεβαίως τηρηθούν οι περιβαλλοντικοί όροι, δε- ▶

Εκατοντάδες κυβικά όξινου νερού χύνονται κάθε ώρα στο ρέμα από τότε που η TVX άνοιξε τη «διευρευνητική» σήραγγα στις Σκουριές.

δομένου ότι ζούμε σε ένα ευνοούμενο κράτος, υπάρχουν ειδικοί άνθρωποι στη δημόσια διοίκηση που μπορούν να κρίνουν».

Αργότερα τα μπλέκει τα πράγματα. «Το 2003, όταν ανέλαβα, πτώχευσε η προηγούμενη εταιρεία, η TVX. Είχε πολύ ισχυρές βροχοπτώσεις και όλα τα τέλματα χύθηκαν στη θάλασσα, έγιναν τα νερά κόκκινα. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτα, σηκώσαμε τα χέρια ψηλά. Να μια απόδειξη ότι χρειάζεται η εταιρεία. Δεν ζούμε σε ένα και τόσο ευνοούμενο κράτος ώστε να είναι όλα υπό έλεγχο». Ο ίδιος έφτιαχνε χρόνια τώρα το τοίπυρό του με νερό από τη βρύση της Στόλνας στη Στρατονίκη, για να αποφύγει το χλώριο που μπαίνει στο δίκτυο. «Εκανα μετρήσεις και ήταν τίγκα στο αρσενικό. Εντάξει, το ήπα το τοίπυρο, αλλά τη βρύση την έκλεισα», μου είπε αν και στην πραγματικότητα η βρύση ήταν ανοιχτή, όπως είχα ήδη διαπιστώσει.

Ο Χρήστος Δάλλας είναι επικεφαλής της δημοτικής αντιπολίτευσης. Θεωρεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου είναι κατά της μεταλλουργίας. «Είναι αναγκαίο να γίνουν κάποια προγράμματα βελτίωσης στην περιοχή, το περιβάλλον έχει υποστεί μεγάλες καταστροφές όλα αυτά τα χρόνια. Ανησυχούμε για την υγεία μας, δεδομένα υπάρχουν, έχουμε ζητήσει να γίνουν επιδημιολογικές μελέτες. Συναντάμε όμως πλήρη αδιαφορία. Σε ένα έργο αποκατάστασης θα βρεθούν οίγυρα και θέσεις εργασίας. Υπάρχουν προγράμματα, υπάρχουν χρήματα. Δίνονται άλλωστε πολλά χρήματα για τα μεταλλεία, οι εκάστοτε επιχειρηματίες μπαίνουν σε διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα και χρηματοδοτούνται».

Στη Μεγάλη Παναγιά

Σε ένα λόφο πάνω απ' τη Μεγάλη Παναγιά, στο ιερό γυναικείο ησυχαστήριο «Παναγία η φοβερή προστασία», συνάντησα τον πατέρα Χριστόδουλο, που ήταν επί πολλά χρόνια μοναχός στη Μονή Κουτλουμουσίου του Αγίου Ορους. «Ολο το χωριό είναι κατά της μεταλλουργίας. Η πολιτική που ακολουθείται είναι ανήθικη. Εχουν βγει 9 αποφάσεις του ΣτΕ, που έχει αποφανθεί ότι τα έργα είναι αντισυνταγματικά, και τα έργα συνεχίζονται κανονικά, περνάνε από τη μια εταιρεία στην άλλη με άλλες μελέτες παραπλήσιες και εγκρίνονται. Όταν αντέδρασαν οι κάτοικοι στην Ολυμπιάδα, έστειλε η κυβέρνηση τα ΜΑΤ, τους χτυπούσαν, κήρυξαν στρατιωτικό νόμο, απαγόρευαν τις συγκεντρώσεις, συνέλαβαν όσους αντιστέκονταν και τους δίκασαν. Και ήρθε ύστερα το ΣτΕ και είπε “κύριοι, το έργο είναι παράνομο”. Λένε ύστερα ότι όλα γίνονται για τις θέσεις εργασίας.

Τότε γιατί απολύθηκαν οι 480 εργαζόμενοι της TVX και προσέλαβαν καινούργιους; Γιατί αυτοί ήταν χρόνια εκεί μέσα, ήταν καταρτισμένοι, έπαιρναν ένα αξιοπρεπές μεροκάματο. Δεν συνέφερε την καινούργια εταιρεία να τους πάρει, πήρε άλλους με 30 - 35 ευρώ μεροκάματο. Οι απολυμένοι μπήκαν σε πρόγραμμα επανακατάρτισης, πληρώσαμε εμείς ως λαός 28 εκατομμύρια ευρώ για να τους χρηματοδοτήσουν, για να έχουν ο Μπόμπολας και οι άλλοι φθηνά μεροκάματα. Υποκρισία σκέτη. Έλεος υπάρχει μόνο για την εταιρεία. Δεν υπάρχει άλλο μέρος με τόσες χήρες και ορφανά, εδώ οι καρκίνοι θερίζουν.» Τον ρώτησα τη γνώμη του για την Επιτροπή Ελέγχου της Νομαρχίας. «Ποια Επιτροπή μπορεί να πληρώνεται από τον ελεγχόμενο για να τον ελέγχει; Λένε ότι στις μετρήσεις τους δεν βρέθηκε πουθενά κνάνιο. Ομως καθημερινά πέφτουν 100 κιλά κνάνιο· εάν δεν το βρίσκουν υπάρχει οίγυρα ένα ζητούμενο.»

Η εταιρεία

Τον γενικό διευθυντή και διευθύνοντα σύμβουλο της «Ελληνικός Χρυσός» Πέτρο Στρατουδάκη τον συνάντησα στα γραφεία της εταιρείας ΑΚΤΩΡ στο Χαλάνδρι. Προσπάθησε μάταια να με καθησυχάσει. Θεωρεί ότι όλα γίνονται σωστά, ότι κάποιοι δημιουργούν εντυπώσεις, ότι τα πράγματα διο-

γκώνονται, ότι παρουσιάζεται μια εικονική πραγματικότητα. Με διαβεβαίωσε ότι στηλεκάνη αποβλήτων στο Μαντέμ Λάκκο δεν υπάρχουν πλέον υγρά απόβλητα. Όταν του είπα πως τα είδα με τα μάτια μου, παραδέχθηκε πως υπάρχουν. «Δεν τα έφτιαξα εγώ, τα βρήκα. Εχουν κοιταχτεί τα πάντα. Προσπαθούμε να βρούμε τρόπους σύγχρονης προσέγγισης. Οι φόβοι των κατοίκων είναι για μένα ιεροί. Γιατί κι εγώ, αν δεν είχα τη δυνατότητα να προσεγγίσω το θέμα τεχνικά και οικονομικά, θα ανησυχούσα. Και επιτέλους, μπορεί κάποιος να μου πει τι είναι τοξικό;» Του θύμισα το πρόσφατο πόρισμα του Συμβουλίου Περιβάλλοντος του ΑΠΘ, σύμφωνα με το οποίο η μεταλλουργία χρυσού θα επιφέρει τεράστια περιβαλλοντική επιβάρυνση και σοβαρούς κινδύνους για την υγεία των κατοίκων. Με διαβεβαίωσε ότι στη μέθοδο ακαριαίας τήξης (flash smelting) που έχει προτείνει η εταιρεία δεν θα χρησιμοποιείται κνάνιο. «Πρόκειται για μια πυρομεταλλουργική μέθοδο που αναπτύσσεται· τώρα προσπαθούμε να βρούμε όλες τις παραμέτρους.»

Ο ειδικός

Απευθύνθηκα στον λέκτορα του Τμήματος Χημικών Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ Γιώργο Τριανταφυλλίδη, που διδάσκει Μεταλλουργία. «Στο

επενδυτικό σχέδιο που έχει καταθέσει η εταιρεία αφήνει ανοιχτό το θέμα ποια μέθοδο θα ακολουθήσει στη μεταλλουργία χρυσού. Δεν είναι συγκεκριμένα τα πράγματα και άρα δεν μπορούμε να τα ελέγξουμε. Η μέθοδος flash smelting δεν είναι πειραματικά διαπιστωμένη με συνεχή ροή του υλικού. Η όλη αντιμετώπιση και διαχείριση του θέματος είναι τριτοκοσμική. Η περιοχή μολύνεται επί δεκαετίες από τοξικά απόβλητα, τα οποία θα έπρεπε να πηγαίνουν σε ελεγχόμενο χώρο, σε ΧΥΤΑ. Αντ' αυτού, άλλα μπαίνουν στη λιθογόμωση των στοών και άλλα παραμένουν στα τέλματα και μολύνουν τα νερά με την απορροή. Στην ουσία μια ολόκληρη κοινότητα ανθρώπων είναι αιχμάλωτη της μεταλλουργίας. Και η απουσία του Δημοσίου είναι επιδεικτική. Κανένας έλεγχος δεν γίνεται. Μόνο εγκρίσεις βγάζουν συνεχώς. Η μελέτη της TVX-GOLD για την Ολυμπιάδα είχε δοθεί για έγκριση από τα υπουργεία Ανάπτυξης και Οικονομικών σε έξι καθηγητές του ΕΜΠ, οι οποίοι τη βρήκαν απαράδεκτη όταν διαπίστωσαν ότι θα γέμιζε όλος ο τόπος με τοξικά υλικά. Οι αρμόδιοι έβαλαν το πόρισμα σε ένα συρτάρι και ενέκριναν τη μελέτη. Μετά έγινε η προσφυγή στο ΣτΕ και η περιβαλλοντική μελέτη απερρίφθη. Μια επένδυση δεν είναι βιώσιμη όταν καθιστά τη γη απόβλητο...» ■

Η TVX-GOLD παραδέχεται την ιδιαίτερα υψηλή και μη αναστρέψιμη ρύπανση

Σύμφωνα με τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων της TVX-GOLD:

Αναγνωρίζεται ότι τα συμπυκνώματα αρσενιοπιρίτη δημιουργούν ισχυρώς όξινα στραγγίσματα με υψηλές συγκεντρώσεις σε βαρέα μέταλλα. Εκτιμάται δε ότι 12 εκατ. τόνοι αποβλήτων έχουν απορριφθεί ήδη από τα τέλματα εμπλουτισμού στην παράκτια ζώνη του Στρατωνίου, με συνέπεια τμήμα της παραλιακής ζώνης μήκους 900 μέτρων και πλάτους 125 μέτρων, αλλά και η παραλία στην περιοχή της εκβολής του ρέματος Καρβουνόσκαλα, να συνίστανται κατά κύριο λόγο από τα τέλματα αυτά, ενώ μέρος των τελμάτων έχει εξαπλωθεί και στον θαλάσσιο πυθμένα του κόλπου της Ιερισσού, προκαλώντας τεράστια επιβάρυνση σε θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα. Η ρύπανση της περιοχής χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα υψηλή και μη αναστρέψιμη, ενώ οι μετρήσεις δείχνουν μεγάλη συγκέντρωση αρσενικού, μολύβδου, ψευδαργύρου και αντιμονίου, σε τιμές πολλαπλάσιες των επιτρεπομένων ορίων. Η ποιότητα των νερών σε 23 γεωτρήσεις στην ευρύτερη περιοχή των αποθέσεων, καθώς και η ποιότητα των επιφανειακών νερών του Κοκκινόλακκα, δείχνουν ότι υφίσταται σημαντική επιβάρυνση των υπογείων και επιφανειακών υδάτων.